

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلین نمی باشد

۲۰۲۴/۱۲/۲۴

پوهاند بشیر احمد زکریا

ترجمه: رحمت آریا

تصادم دیموکراسی ها و اتوکراسیها

قسمت نهم

چهارم: دیموکراسی های جنوب – غرب آسیا (جنبش روشانیه)

در شرق میانه و جنوب – غرب آسیا، بمانند سایر مناطق قاره آسیا روستا های قبیله‌ای، سلطنت ها و امپراتوریها تا کنون بصورت دیکتاتوری اداره می شوند. ولی چندین قوم و ملت ها و یا گروههای مذهبی وجود داشتند که شباهتی با حکمروایی دیموکراتیک داشتند. در میان آنها گاه ناگاه یگان فیلسوف – شاه خیر خواه به سبک افلاطون در اسرائیل باستان، در ابتدای اسلام و بودیسم وجود داشت که حکمروایی شان استوار بر اصول دیموکراتیک بود. یکی از آنها که اخیراً با اصول جهان گرایی و دیموکراسی آشنا بود پیر روشان (۱۵۸۵ – ۱۵۲۵ م) بود که در میان پښتونها یک رئیس قومی و معنوی بود. این قبائیل، قانون سنتی بنام پښتونولی دارند که اکنون بنام افغانولی شناخته میشود و تا حدودی شبیه قانون (برهون ایرلند^۱) است که در میان برخی از قبائیل گیلیک ایرلند^۲ اعمال میشود. پیر روشان که بنام بایزید نیز شناخته میشود جنبش روشانیه (روشنگری) را در قرن شانزدهم در تیرای وزیرستان آغاز کرد و دامنه آن تا کرم، بونیر، سوات، لویه پکتیا، لوی کندهار و ننگرهار گسترش یافت. آنها مجالس قومی خود را به نام لویه جرگه (مجلس بزرگ) داشتند و هر قبیله در یک دایره بزرگ گرد هم می آمدند و همه برخوردار از امتیاز رأی، برابری در منافع مدنی، معارف و بالاتر از همه هر فرد ذکور و اناث برخوردار از عدالت مساوی بود. جنبش روشانیه (جنبش روشنگری) به عنوان جریان رهایی از امپریالیسم سیاسی و مذهبی امپراتور کبیر هند آغاز شد. این جنبش در آغاز درگیر یک جنگ رهایی بخش بود. جالب اینجاست که کتاب های پیر روشان اخیراً در کتابخانه «توبینگن»^۳ جرمنی طی دیجیتال سازی کتب تاریخی اعصار قدیم کشف شد. یکی از این کتب که به پشتو ترجمه شده «خیرالبیان» نام دارد که این قلم آنرا به بسیار سختی دریافت کرد، در این کتاب بایزید بر برابری کامل زن و مرد در تمام ابعاد حقوق بشری تأکید می کند و شکی نیست که این اولین کسی است که آنرا چنین

1 - Irish Brehon Law

2 - Gaelic-Irish tribes

3 - Tubingen, Germany

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولئ

به صراحت بیان کرده است. از بین دوازده کتاب وی تنها نصف آن زنده مانده اند که اکثراً در کتابخانه های شخصی خانواده گی مردم بودند. [4]، [5]، [6]، [7]

پنجم : دیموکراسی ها در چین :

تائوئیسم در چین باستان

تائوئیسم یا دائوئیسم [8] در چین یک رسم فلسفی است که بر زندگی هماهنگ با دائو [9] تأکید می کند. سه مکتب اصلی فکری سیاسی وجود دارد : قانون گرایان، تائوئیست ها و کنفوسیوس ها که از قرن ششم تا چهارم قبل از میلاد ایجاد شده بودند. حقوق گرایان آخرین مکتب از سه مکتب وسیع فوق الذکر است که به طور تقریبی صرفاً به حد اکثر قدرت دولت اعتقاد داشتند و به حاکمان توصیه میکردند که چگونه این قدرت را منحصراً دیکتاتوری اتوکراتیک افزایش دهند. تائوئیستها اولین آزادیخواهان جهان بودند که عملاً به دخالت دولت در اقتصاد و یا جامعه هیچ اعتقاد نداشتند ولی کنفوسیوسی ها در این مسئله مهم میانه رو بودند. تاکنون جالب ترین فیلسوفان سیاسی چینایی تائوئیست ها [10] بوده اند که توسط شخصیت بسیار مهم ولی خیلی افسانوی و اسطوری، لائوتسه [11] تأسیس شده بود؛ تاریخ تولد لائوتسه باید قبل از تاریخ تولد پیرو مشهور وی یعنی قبل از سال ۳۶۹ ق. م باشد. معلومات کمتری در باره زندگی لائوتسه وجود دارد ولی شکی نیست که وی یکی از آشنا های هم عصر و شخصی با کنفوسیوس بود.

گفته شده که " قوانین و مقررات دولتی لائوتسه" بیشتر از مو های پوست گاو است! لائوتسه را در برابر فردیت، یک ستمگر خبیث تعریف کرده اند، به قول یک فردگرای چینایی : از پلنگ های وحشتناک نباید آنقدر ترسید که از لائوتسه باید ترسید! لائوتسه با اشاره به تجربیات مشترک بشر، نتیجه گیری هوشمندانه خود را چنین خلاصه کرد : " هر آنقدر تابو های مصنوعی و محدودیت ها در جهان بیشتر باشد مردم بیشتر فقیر میشوند... هر قدر قوانین و مقررات برجسته تر و اهمیت داده شوند همانجا دزدان بیشتری وجود خواهند داشت" لائوتسه گفته بود : " بنابر این خردمندی می گوید : من هیچ اقدامی نمی کنم، هنوز مردم خود را تغییر نمی دهند، من آرامش را دوست دارم و مردم خود را اصلاح می کنند، هیچ اقدامی نمی کنم و مردم خود را ثروتمند می کنند..." وی برای جنبش اجتماعی امیدی نمی بیند تا یک حکومت ظالم و ستمگر را اصلاح کند، وی با بدبینی راه کنونی، راه تائوئیست را توصیه می کند تا از جامعه خارج گردد و عقب نشینی

4 - Schimmel, Annemarie. Islam in the Indian Subcontinent. BRILL. p. 87. ISBN 9004061177.1980.

5 - Vincent Smith; Oxford History of India volume Vol: VI; P- 325-40

6 - Richards, John F. The Mughal Empire. The New Cambridge History of India. Cambridge University Press. pp. 50-51. ISBN 9780521566032.1993.

7 - Wikipedia. Pir Roshan.

8 - Taoism or Daoism

9 - Dao

10 - Taoists

11 - Lao Tzu

نماید و خواسته های جسمانی و شهوانی را محدود سازند. دو قرن بعد تر پیرو بزرگ لائوتسه، چوانگ تسه^[12] (۳۶۹ - ۲۸۶ ق.م) بر اساس نظریات استادش در زمینه (عدم تداخل^[13]) نظرش را ایجاد و به نتیجه منطقی "انارشیزم فردگرا" رسید. "چوانگ مقتدر که حکایات را با ادبیات تمثیلی می نوشت، در تأریخ اندیشه بشری اولین انارشیزم بود." چوانگ تسه فداکاری لائوتسه را نسبت به (تیوری عدم تداخل در اقتصاد) زینت بخشید و مخالفت شدید خود را با سلطه حکومت ابراز کرد. چوانگ تسه ناگزیر بود بالای ایده "نظم خود جوش" کار نماید، که بعد توسط "پروودون^[14]" در قرن نهم میلادی به طور مستقل کشف شد، و توسط (اف. ا. فون هایک^[15]) از پوهنخی اتریش در قرن بیستم توسعه مزید یافت.]^[16]،^[17]

بسیاری معتقد اند که بعضی میکانیزم های دیموکراسی ممکن است در فلسفه های مذهبی وجود داشته باشد اما وقتی به جزم مذهبی تبدیل می شود جایگاه خود را به عنوان دیموکراسی از دست می دهند.

معرفی مفهوم دیموکراسی مدرن در چین به نویسنده تبعیدی چینیایی لیانگ چیچائو^[18] نسبت داده می شود. وی در سال ۱۸۹۵م در بیجینگ در اعتراضات برای افزایش مشارک مردمی در زمان سلسله کونگ^[19] آخرین سلسله حاکم چین شرکت کرد. در پی کمپاین سرکوبگرانه دولت علیه معترضان ضد چیانگ، لیانگ چیچائو مجبور به فرار به جاپان شد. لیانگ چیچائو آثار هابس، روسو، لاک، هیوم، بنتام و بسیاری دیگر از فیلسوفان غربی فلسفه سیاسی را ترجمه و در باره آنها ابراز نظر کرد. وی مقالات خود را بصورت مجموعه ای در مجلات متعددی منتشر کرد که مخاطبانش را به راحتی در بین روشنفکران چینیایی که تشنه توضیح این موضوع بودند مخاطب قرار میداد که چرا چین زمانی امپراتوری مهیبی بود ولی اکنون توسط قدرتهای خارجی در آستانه تجزیه قرار گرفته است. لیانگ در تفسیر دیموکراسی غربی از زاویه و منشور سابقه شدیداً کنفوسیوسی خود، ایده های دیموکراسی را در طول قرن آینده شکل داد که در چین مورد استفاده قرار گرفت. وی به اصلاح و ریفورم تدریجی اعتقاد داشت تا چین به پادشاهی مشروطه با دیموکراسی مبدل گردد. هدف از "ریفورم یا اصلاحات صد روزه" تغییر چین در چنین سیستمی بود که به سرعت با کودتای ووکسو^[20] معکوس

¹² - Chuang Tzu

¹³ - Laissez – Faire : یک سیستم اقتصادی است که در آن معاملات بین گروه های خصوصی مردم عاری از هرگونه مداخله اقتصادی مانند مقررات و سببایدی ها است. Laissez - Faire به عنوان یک سیستم فکری مبتنی بر اصول متعارفی است که فرد واحد اصلی جامعه است و حق طبیعی آزادی را دارد، م

¹⁴ - Proudhon

¹⁵ -F.A. von Hayek

¹⁶ - Rothbard, M.N. Economic Thought Before Adam Smith. An Austrian Perspective on the Historic Thought Vol 1. The towering figure of Confucius (551-479 BC): Edward Elgar Publishing Ltd., 1995, 2006.

¹⁷ - Haywood, Matthew, Ph.D. Mandarin speaking writes "Moving forward, the most 'democratic' of thinkers that I know of was Huang Zongxi 黃宗羲 (1610–1695AD). As quoted on an information board I read at Three Pools Mirroring the Moon in Hangzhou, "[Huang] put forward the democratic idea that the people were the master while the monarch the servant. He advocated limiting the power of the monarch and safeguarding the basic rights of the people. ... To restate the obvious then, Imperial China did not experiment with democracy." Quadra.com

¹⁸ - Liang Qichao

¹⁹ - Qing dynasty

²⁰ - Wuxu Coup

شد. در میان روشنفکران مترقی رقیب بزرگ لیانگ چیچائو *داکتر سون یات سن*، انقلابی جمهوری خواه بود. داکتر یات سن احساس میکرد که تا زمانی که پادشاهی چینگ وجود داشته باشد، دیموکراسی غیر ممکن است. دیموکراسی بخشی از پلاتفورم یا برنامه های وی بود، "سه اصل مردمی وی عبارت بودند از: اصل ۱) مردم را به عنوان ملت متحد ساختن (نشنلیزم)؛ ۲) حقوق مردم به دیموکراسی؛ و ۳) معیشت و رفاه مردم (مدنیت، شایستگی و حرمت). سن یات سن با به نقش-قدم لیانگ گذاشت و موافقت کرد که دیموکراسی یا حق رأی عمومی نمی تواند یک شبه در کشوری با رقم بلند بیسوادی و عدم آگاهی سیاسی اتفاق بیافتد. سن یات سن خواستار "سه مرحله انقلاب" تحت عنوان "آموزش سیاسی بود، وی معتقد بود قبل از اینکه انتخابات به وقوع بپیوندد مردم باید تحصیل داشته باشند.

برداشت اولیه مائو از "دیموکراسی جدید" مبتنی بر دیکتاتوری فوری پرولتاریا نبود که به جمهوری خلق چین مبدل شد. ولی مائو خسه تونگ خواستار برقراری دیکتاتوری دیموکراتیک مردم شد. حدود دهه ۱۹۸۰م، دولت در اولین دور با "گشایش و اصلاحات"، دهکده های انتخابات را ترتیب داد که در آن چندین نامزد مورد تأیید "حزب" قرار بود شرکت کند. قشر بالایی دولت بطور غیر مستقیم انتخاب می شد، کسان دیگر توسط دولت مورد بررسی دقیق قرار می گرفت. بنابر این افسران عالی رتبه در داخل حکومت یا اعضای حزب کمونیست بودند و یا از متحدین آن بنام جبهه متحد یا هوا خواهان مستقل بودند. احزاب مخالف موجود نبود زیرا آنها غیر قانونی اعلام شده بودند. افرادی که از حزب کمونیست حمایت میکردند دیدگاه ضد دیموکراتیک با شک و تردید طولانی مدت نسبت به دیموکراسی های نوع غربی داشتند که به زعم آنها با فرهنگ سنتی چین ناسازگار تلقی میشد. آنها تا هنوز معتقد اند که دولت قانونی آن نیست که مردم عادی بر آن تأثیر بگذارند، بلکه مشروعیت دولت باید نشاندهنده منافع علیای ملت باشد. رهبران اصلاحات پسا مائو در دهه ۱۹۸۰م استدلال میکردند که سابقه حزب در زمان مائو بد بود، اما این حزب بدون آنکه مجبور گردد خود را اصلاح کرد.

شی جین پینگ گفته است که دیموکراسی در چین یک دیموکراسی تمام عیار است که در آن همه تصمیمات مهم قانونی تنها پس از مشورت های دیموکراتیک و بررسی کامل گرفته میشود تا از تصمیم گیری درست و دیموکراتیک آنها پیروی شود، چنانچه این نکته در "گزارش رسمی دولتی در مورد سیستم احزاب سیاسی چین" سال ۲۰۰۷ شورای دولتی ذکر است. [21]، [22]

وقتی خواستند بدانند که دیموکراسی تا چه میزانی مناسب حال چین است و آنرا بین ۱ تا ۱۰ درجه بندی کردند، تنها ۲ فیصد آنرا به درجه کمتر از ۵.۹۵ فیصد عدد ۶ یا بلند تر را دادند، ۷۶ فیصد بین ۸، ۹ و ۱۰ نمره دادند. معهذاً ۶۰ تا ۷۰ فیصد پاسخ دهندگان می ترسیدند که برخی از اقدامات دیموکراتیک ممکن است آثار منفی ایجاد کند. ۲۶ فیصد پاسخ دهندگان با این جمله موافق یا قویاً موافق بودند که "سیستم های اقتصادی در نظام دیموکراتیک بد کار می کنند." ۳۵ فیصد

21 - Kim, Jo. "Exploring China's New Narrative on Democracy". *thediplomat.com*. Archived from the original on 6 December 2019. Retrieved 10 April 2020.

22 - "Xi says China's democracy is whole-process democracy – Xinhua | English.news.cn". *www.xinhuanet.com*. Archived from the original on 6 November 2019. Retrieved 7 April 2020.

شان با این جمله موافق بودند که دیموکراسیها قاطع نیستند و خیلی لفاظ اند." ۱۸ فیصد با این جمله موافق بودند که : " دیموکراسی ها در حفظ نظم خوب نیستند."

بقیه دارد

قسمت دوم - حال
فصل سوم...

آرشیف: مقالات یوهاند بشیر احمد زکریا

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په څیر و لولئ